

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-78.1-5>

УДК 81'37-11С.Гурський

Дудок Р.І.

Львівський національний університет імені Івана Франка

**СЛОВО, ЗНАЧЕННЯ ТА ЙОГО СМИСЛИ
(ДО 100 РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО, ФІЛОЛОГА, GERMANISTA
ТА ПЕДАГОГА СЕРГІЯ ОМЕЛЯНОВИЧА ГУРСЬКОГО (1919 – 2019 РР)).**

Анотація. Сергій Омелянович Гурський, філолог, германіст, лексиколог, термінолог, семасіолог багаторічний завідувач загальної кафедри іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка (1959-1979 рр.), заступник декана факультету іноземних мов (1953-1955 рр.). З 1965 року голова науково-методичного об'єднання викладачів іноземних мов м. Львова, впродовж багатьох років працював на факультеті іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, створив свою наукову школу, виховав покоління учнів та послідовників. Під науковим керівництвом Сергія Омеляновича Гурського підготовлено і захищено 12 кандидатських дисертацій з проблем структури, семантики та функціонування фахових терміносистем англійської та німецької мов. Спектр науково-пошукових інтересів С.О. Гурського справді вражає своїм широким діапазоном і включає проблеми, лексикології, семантики, прикладного та галузевого термінознавства, лінгвокогнітології та лінгвопрагматики.

Ключові слова: семантика, інваріантне значення, змінні компоненти, метод значення-смысл, утворення різних смислів, інваріантна диференційна ознака, породжуюча природа слова.

Dudok Roman

Ivan Franko National University of Lviv

**THE WORD, THE MEANING AND ITS SENSES
(TO THE 100TH ANNIVERSARY OF THE SCIENTIST, PHILOLOGIST, GERMANIST,
AND PEDAGOGUE SERGEI OMEANOVICH GURSKY (1919-2019))**

Summary. Spectrum of S.O. Gursky's research interests impresses with his range and includes problems of lexicology, semantics, applied and branch terminology, linguocognitology and linguopragmatics. The semantics of language according to S.O. Gursky is the problem number one in linguistics, which has philosophical, logical, psychological, linguistic and purely semasiological aspects. The key scientific postulate of S.O. Gursky argues that the word does not change in different contexts, but merely reproduces its invariant meaning as a series of meaning-distinguishing signs, since the number of concepts, objects of real reality is unlimited, and the vocabulary of even the richest language is always limited. The word, according to S.O. Gursky, as a rule, relates to some one particular object of reality, which has, its generalizing nature, so to say, it is the invariant meaning. In fact, by combining the invariant meaning of the word and the variable basis of opposition, the meaning of the word is generated. Produced by S.O. Gursky concept – the separation of the stable component (invariant) from the variable components (senses) – formed the basis of the method "sense-meaning" worked out in his numerous scientific works. The essence of the technique consists in the sequential combination of invariant differential signs, fixed in sign meaning with different concepts in the context, and the formation of different senses. So, the scientific concept, of S.O. Gursky the "meaning-sense" is based on two fundamental principles: 1) on the distinguishing two diverse components of invariant meaning in the paradigm of speech and the variable component in speech syntagmatics; 2) on the relations of oppositions, identical concepts on differential signs, which are the basis of opposition. This approach of the scientist demonstrates that the invariant meaning of a word as an element of the lexical-semantic system of language is a series of elementary stable semes / as components of the invariant meaning of the word, knowing them we can best understand the word or phrase in the professional text. The basic thesis of S.O. Goursky is that the word does not change, but reproduces its invariant meaning as a series of meaning-distinguishing features that are understood by apriori in the process of abstract thinking activity.

Keywords: semantics, invariant meaning, variable components, method of "sense-meaning", formation of different meanings, invariant differential sign, generalizing nature of the word.

Постановка проблеми. Семантика мови на думку С.О. Гурського є проблемою № 1 у лінгвістиці, яка має свої філософські, логічні, психологічні, лінгвістичні і чисто семасіологічні аспекти. Ключовим науковим постулатом вченого є твердження, що слово не змінюється у різних контекстах, а лише відтворює своє інваріантне значення як низка смислорозмежувальних ознак, оскільки кількість понять, об'єктів реальної дійсності є необмежена, а словниковий склад навіть найбагатшої мови обмежений [13, с. 3–18]. Так за твердженням проф. І. Арнольд 1000 найуживаніших слів англійської

мови утворюють 25 000 значень, і справжнє завдання науки не в тому, щоб складно викласти прості речі, а в тому щоб просто пояснити складні [4]. Як справедливо зауважив відомий вчений у галузі семантики немає, напевно, більш заплутаної і суперечливої проблеми, ніж проблема значення слова [37]. І тут цілком можна погодитися з думкою Дж. Лайонза, що як тільки ми починаємо знайомитися з конкретними семантичними працями, ми зіштовхуємося з великим розмаїттям підходів до визначення значення, як от: розмежування між емоційним і понятійним значенням, між значенням і позначенням, між

смыслом і референцією, між денотацією і конотацією, між знаком і символами, між екстенціоналом і інтенціоналом, і цей перелік можна продовжувати і продовжувати [45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Мета статті. Сьогодні ми говоримо про наукову спадщину С.О. Гурського, який передусім мав цікаві погляди не тільки на структуру та семантику слова, але й на його смисловий і функціональний потенціал, тобто на лінгвістичну семантику або семасіологію, як окремий розділ науки про мову, що почала розвиватися у 19 ст. і основоположниками якої були німецький вчений Райзіг (ввів термін *семасіологія*) і французький мовознавець Мішель Бреаль (термін *семантика*). Семантичні дослідження розвинули відомі вчені В. Гак [10], S. Ullman [48], И. Стернин [33], Найда [46], Болинжер [37], Katz [44] та багато інших. Слово, вважав С.О. Гурський, як правило, співвідноситься з якимось одним конкретним об'єктом реальної дійсності, саме тому слово уже узагальнює, його узагальнююча природа, його інваріантне значення ігнорується дослідниками, розчиняється в необмеженій кількості різних ЛСВ, а отже дослідники, на його думку, не дають відповіді на ключове запитання: *як одне і те саме слово у своєму форматі потрапляє в інший контекст?*

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Розвиваючи свою концепцію інваріантного значення слова – терміна та його численних змістів С.О. Гурський опирався на наукові погляди математичного логіка Готліба Фреге, викладені у хрестоматійній праці «Sinn und Bedeutung»/ «Значення і смисл», вважав, що у процесі мовлення у структурі слова чітко виокремлюються два елементи: 1) інваріантний (стабільний); 2) змінний, який задається у кожному акті мовлення [40]. Власне, на думку С.О. Гурського шляхом поєднання інваріантного значення слова як СДО та змінної основи протиставлення виявляється і породжується смисл слова [13; 15]. Такого погляду і дотримуються сучасні дослідники, так Н. Алефиренко стверджує, що стабільне, константна частина змісту мовного знака є його значенням, а варіативна, змінна, динамічна його смисловим компонентом [1].

Виклад основного матеріалу. Випрацьована концепція – відмежування стабільного компонента (інваріанта) від змінних компонентів (сміслів) – лягла в основу апробованої у численних наукових працях методики «значення-смісл» С.О. Гурського, [16; 43], базові засади якої передбачають розмежування семантики слова на два різнопланові синтагматичні компоненти, стабільний (інваріант) у системі мови та змінний (смісл) у мовленні. Принагідно зазначимо, що аналізуючи часто проблему співвідношення значення і смислу, дослідники зазначають, що значення є лише потенцією смислу, щоб впливати на особистість, річ повинна розкривати свій смисловий потенціал, а для цього необхідне слово з його можливим контекстом [2; 5; 8; 17; 24; 30].

Повернемося до суті методики С.О. Гурського, яка полягає у послідовному сполученні семи – інваріантної диференційної ознаки, зафіксованої у знаковому значенні, з різними поняттями в контексті та утворенні, відповідно, різних сміслів. Для цієї теоретичної викладки, вчений часто

наводив такий приклад терміна: *bank¹ – financial institution – фінансова інституція* та *bank² – ground at edge of river (берег річки)*, номінуються однаково «bank» та мають спільну сему «keeping money», чи «keeping water», відповідно. Усе залежить від того, що зберігається *гроші у банку* чи *вода, яка утримується у берегах річки*. С.О. Гурський часто задавав собі запитання, що саме сприяє, так би мовити, *відриву* слова від одного предмета, скажімо, *двірник – людина* і спрямовує його на цілком інший предмет – *двірник як механізм автомобіля*. Тут процес мислення виділяє, абстрагує і фіксує у даному слові-терміні лише ті ознаки, які найбільше відповідають потребам мовного спілкування у конкретній мовленнєвій ситуації [16, с. 28].

Як відомо, методика виявлення мікроелементів (сем), які складають значення лексичної одиниці (семемі) у свій час запровадили американські семасіологи Гуденаф і Лаунсбері [42], яку згодом почали називати компонентним аналізом. Цей метод опису значення. Так само широко відома класифікація структурних компонентів на маркери та дистингвишери [44; 49], які стали базовими поняттями семної семасіології і які розвинув у своїх наукових працях учений. Так, наукова концепція, «значення смисл» С.О. Гурського, ґрунтується на двох принципових положеннях: 1) на розмежуванні двох різнопланових компонентів інваріантного значення у парадигматиці мови і змінного компонента у синтагматиці мовлення; 2) на відношенні опозицій, тотожних понять за диференційними ознаками, які є основою протиставлення [11].

С.О. Гурський стверджував, що інваріантне значення, яке складається із сукупності диференційних сем, виконує функцію диференціації на послідовно різних основах семантичної опозиції, (тут дослідник творчо опрацював у семасіології метод М.С. Трубецького, використаний ним у фонології), а отже, породжує різні смисли. Нагадаємо, що ключовою тезою теорії М.С. Трубецького є та, що для протиставлення об'єктів, недостатньо, щоб вони були різними, необхідно, щоб вони мали щось спільне, основу для протиставлення [35].

У своїх наукових міркуваннях С.О. Гурський багато уваги приділяв процесу виокремлення семантичного інваріанта і задавав собі запитання: *завдяки чому узагальнене слово-інваріант опиняється в іншій терміносфері?* Намагаючись відповідати на це запитання, вчений стверджував, що такий процес надзвичайно складний та потребує надійної методики. Він називав дві основні причини таких труднощів: перша полягає у спробі виокремити синтагматичний інваріант з різних значень, що нереально, а друга – у намаганні вивести всі варіанти з одного якогось інваріанта – у мовленні, що теж не узгоджується з нашою концепцією «значення-смісл». С.О. Гурський далі розмірковуючи про семантичну суть фахового терміна, наполягав на механізмі виявлення власне стабільного інваріантного значення кожного слова із різних його семантичних змістів, описаних і в тлумачних словниках, і в спеціальних текстах [43].

Такий підхід вченого засвідчує, що інваріантне значення слова як елемент лексико-семан-

тичної системи мови – це низка елементарних стабільних сем/компонентів як складових інваріантного значення слова, оволодівши якими зможемо найбільш адекватно зрозуміти слово чи словосполучення у фаховому тексті. Тут, дослідник часто цитував слушну думку В.А. Звегинцева «значення у середині мови, а смисл зовні мови, кожного разу, коли слово виступає у складі речення, відбувається актуальне породження його значення, зумовлене смисловим змістом цього речення [18; 19].

Розвиваючи у своїй концепції ідею семантичних опозицій вчений навчав, що різні поняття за своїми основними суттєвими ознаками протиставляються на основі диференційних ознак. Такий підхід, як він вважав, передбачає протиставлення лише абсолютно тотожних смислових понять. Лише разом із носієм – маркованим членом семантичної опозиції – семантико-диференційна ознака (СДО) – виконує і утворює смисл. У численних вживаннях слова його смисл щоразу змінюється саме тому, що змінюється основа опозиції – інтегральна сема. Відмежування інваріантного значення як низки незмінних СДО від змінної основи опозиції – необхідна умова застосування методу опозицій у семасіологічних дослідженнях [15].

Для подальшого викладу концепції «значення-смысл», його розуміння, особливостей семантичних опозицій і умов їхньої нейтралізації в окремих позиціях вчений визначив основні робочі поняття: «основа семантичної опозиції», «семантична позиція», «семантична диференційна ознака», «позиція нейтралізації» та їхні значення. Ці робочі поняття достеменно науково обґрунтовані та витлумачені у ключових наукових працях С.О. Гурського, головню опублікованих в нашій *Іноземній філології*, до яких я відсилаю зацікавленого читача.

Отже, незважаючи на важливість проблеми значення слова / терміна, в сучасному мовознавстві більшість питань є і на сьогодні дискусійними та недостатньо дослідженими. Базовою тезою С.О. Гурського є те, що слово не змінюється, а відтворює своє інваріантне значення як низка смислорозмежувальних ознак, що зрозумілі *a priori* у процесі абстрагуючої діяльності мислення.

Серед наукових поглядів вченого пов'язаних зі структурою і семантикою слова – терміна за-слуговує на увагу трактування переносного значення, якого, як він вважав, взагалі немає, адже у процесі мислення люди переносять об'єкти під відповідні ознаки протиставлення, а не ознаки протиставлення на об'єкти. С.О. Гурський пояснює це на такому прикладі: коли арештують лю-

дину, то не ставлять ґрати перед нею, а логічно переносять її за ґрати. Семантична структура мови нагадує об'єктивні ґрати зі смислорозмежувальних ознак семасіологічних протиставлень, за які ми переносимо і ставимо різні об'єкти реальної дійсності, щоб показати співбесіднику якими вони є в дійсності. На думку дослідника, переносне значення, така ж наївна неточність, освячена тисячоліттями, як і схід сонця.

Обґрунтовуючи свої наукові постулати, дослідник часто наводив слова Дж. Лайонза, який у свою чергу покликався на газловий вислів Л. Вітгенштайна: *не шукайте значення слова, дивіться як воно вживається*. Тут доречно згадати й хрестоматійні слова Рене Декарта: *уточніть значення слів і ви врятуєте людство від половини неприємностей*.

Сучасні численні наукові дослідження семантики, структури та функціонування слова, терміна засвідчують, що значення подібне на *чорну скриньку*, внутрішні процеси якої недоступні прямому спостереженню, які лежать у площині нейрофізіологічних і нейролінгвістичних пошуків. Як відомо, *Homo sapiens* виник щонайменше 200 тисяч років тому. Сучасна наука каже, що інформаційно-накопичувальні можливості мозку надзвичайно великі. За деякими оцінками вони у мільярди разів перевищують спроможності сучасних комп'ютерів. Якщо зіставити наукові погляди С.О. Гурського із сучасними когнітивно-психологічними експериментами, то під час появи якогось слова, з'являється і низка його елементарних структурних ознак, що містять найхарактерніші компоненти, своєрідне загальне значення, яке він називав інваріантом та його смислами.

Висновки і пропозиції. Безперечно, що наукова спадщина відомого вченого германіста С.О. Гурського є актуальною і сьогодні для вивчення структурно-семантичного потенціалу слова – терміна, вважаю, що подальші теоретико-практичні дослідження про інваріантне значення та смисли матимуть вагомий внесок у перспективу вивчення цієї проблеми у галузі термінознавства, інваріантології, дискурсивної семантики і, звичайно, при укладенні галузевих термінологічних словників.

Віддаючи глибоку шану С.О. Гурському проведеним нашої Уроцистої Академії з нагоди 100-річчя від дня народження, його педагогічної і наукової спадщині, як один з його учнів (чим дуже пишаюся), хотів би завершити свій виступ такими словами, людина не народжується мудрою, а стає нею – це нагорода за її тривалу подорож через наукові терни.

Список літератури:

1. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики. М., 2005. 326 с.
2. Айдукевич К. Язык и смысл. *Философия и логика Львовско-Варшавской школы*. М., 1999. 309 с.
3. Аллендорф К.А. Значение и изменение значений слова. М., 1965. 260 с.
4. Арнольд И.В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методы ее исследования. Докт. дис. Л., 1966.
5. Беляевская Е.Г. Семантическая структура слова в номинативном и коммуникативном аспектах. (Когнитивные основания семантической структуры слова). Дис. канд. филол. наук. Москва, 1991. 401 с.
6. Болиджер Д. Атомация значения. *Новое в зарубежной лингвистике*: Пер. с англ. Медниковой Д.М. М., 1981. С. 200–235.
7. Вежбицкая А. Семантика: примитивы и универсалии. Семантические универсалии и описание языков. М.: Языки русской культуры, 1999. 776 с.

8. Виллюман В.Г. Семантические и функциональные связи слов и их синонимия в современном английском языке. Л., 1971.
9. Витгенштейн Л. Логико-философский трактат. М.: Изд-во иностр. литературы, 1958. 133 с.
10. Гак В.Г. Лексическое значение слова. *Лингвистический энциклопедический словарь*. М., 1990.
11. Гурський С.О. Два типи протиставлень у семасіології. *Іноземна філологія*. Львів, 1969. Вип. 18. С. 3–13.
12. Гурський С.О. Деякі проблеми семантичної комбінаторики. *Іноземна філологія*. Львів, 1979. Вип. 53.
13. Гурський С.О. Значення і смисл слова. *Іноземна філологія*. Львів, 1974. Вип. 34. С. 3–18.
14. Гурський С.О. Значення та вживання прийменників в англійській мові. *Іноземна філологія*. Вип. 2. Львів, 1965.
15. Гурський С.О. Нейтралізація опозицій в семасіології. *Іноземна філологія*. Львів, 1981. Вип. 63. С. 5–56.
16. Гурський С.О. Значення слова і термін. *Іноземна філологія*. Вип. 26. Львів, 1971. С. 28.
17. Дудок Р.І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках. Львів, 2009. 358 с.
18. Звегинцев В.А. Смысл и значение. *Теоретические и экспериментальные исследования в области структурной и прикладной лингвистики*. М., 1973.
19. Звегинцев В.А. Семасиология. М., 1957. 336 с.
20. Кубрякова Е.С. Семантика производного слова. *Аспекты семантических исследований*. М., 1980. С. 96.
21. Курилович Е.Р. Заметки о значении слова. *Вопросы языкознания*. № 25. 1955.
22. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика. М., 2000.
23. Лакофф Д. О порождающей семантике. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. 10. М., 1981.
24. Левицький В.В. Семасіологія. Вінниця, 2006. 512 с.
25. Медникова Э.М. Значение слова и методы его описания. М., 1974. 201 с.
26. Никитин М.В. Лексическое значение в слове и словосочетании. Владимир, 1974.
27. Огуй О.Д. Семантичний розвиток німецького прикметника «kuhn». *Іноземна філологія*. № 94. Львів, 1989. С. 87–94.
28. Плотников Б.А. Основы семасиологии. Минск, 1986. 340 с.
29. Рассел Б. Введение к логико-философскому трактату Л. Витгенштейна. М., 1958.
30. Слюсарева Н.А. Смысл как экстралингвистическое явление. 1963. С. 185.
31. Снітко О.С. Внутрішня форма мовної одиниці та її зміст. *Мовознавство*. 1991. № 5. С. 8–16.
32. Солнцев В.М. Язык как системно-структурное образование. М., 1977. 341 с.
33. Стернин И.А. Значение и актуальный смысл слова. Семантические категории сопоставительного изучения русского языка. Воронеж, 1981.
34. Сулейменова Э.Д. Понятие и смысл в современной лингвистике. Алма-Ата, 1989.
35. Трубецкой Н.С. Основы фонологии. М., 1960. 372 с.
36. Ульман С. Семантические универсалии. *Новое в лингвистике*. Вып. 5. М., 1970.
37. Baldinger D. Semantics theory: towards a modern semantics. Oxford, 1980.
38. Breal M. Essai de Semantique. Paris, 1987.
39. Darmesteter A. La vie des mots etudiee dans leurs significations. Paris, 1899.
40. Darmsteter Arsene. The life of Words as symbols of Ideals. London. 1886.
41. Frege G. Uber Sinn und Bedeutung. *Zeitschrift fur Philosophie Kritik* – B., 1891.
42. Verlag Enzyklopadie. 162 s.
43. Hjelmslev L. Prologomena to a theory of Language. Vol. 19. No 1. Baltimore, 1953. 340 p.
44. Goodenough. Componential analysis and the study of meaning. *Language*. 1956. V. 32, 1.
45. Goursky S. The Idiomatic Heart of the English Language. Lviv, 1975. 179 p.
46. Katz J.J., Fordor J.A. The structure of semantics theory. *Language*. 1963. V. 39. No. 2.
47. Lyons John. Semantics. Vol. 1. Cambridge Univer Press. London.
48. Nida E. Componentiai Analysis of Meaning. The Hauge-Paris, 1975.
49. Ogden C.K., Richards L.E. The Meaning of Meaning. L., 1946.
50. Ullman St. Words and their meanings. Australian National Univer. Camberra. 1974.
51. Weinrich Uriel. On the Semantic Structure of Language. Univer. of Pensylvana Press. 1980. 420 p.
52. Weirzbicka A. Semantic Primitives. Frankfurt. M., 1972.
53. Wittgenstein L. Philosophical Investigations. Oxford, 1953. 220 p.

References:

1. Alefirenko N.F. Spornyye problem semantiki [Controversial issues of semantics]. М., 2005. 326 s.
2. Aydukevich K. Yazyk i smysl [Language and Meaning]. *Filosofiya i logika Lvovsko-Varshavskoi shkoly*. М., 1999. 309 s.
3. Allendorf K.A. Znachenije i izmeneniye znachenij slova [Meaning and change of meaning of a word]. М., 1965. 260 s.
4. Arnold I.V. Semanticheskaya struktura slova v sovremennom anglijskom yazyke i metody yeye issledovaniya [The semantic structure of the word in modern English and the methods of its research]. Doc. dis. L., 1966.
5. Belyaevskaya E.G. Semanticheskaya struktura slova v nominativnom i kommunikativnom aspektakh. (Kognitivnyye osnovaniya semanticheskoy struktury slova) [The semantic structure of the word in the nominative and communicative aspects. (Cognitive foundations of the semantic structure of a word)]. Dis. kand. filol. nauk. Moscow, 1991. 401 s.
6. Bolinger D. Atomatsiya znacheniya [Atomation of meaning]. *Novoye v zarubezhnoj lingvistike*: Per. s angl. Mednikova D.M. М., 1981. S. 200–235.
7. Vezhbitskaya A. SEMantika: primitivy i universalii. Semanticheskiye universalii i opisaniye yazykov [Semantics: primitives and universals. Semantic universals and description of languages]. М.: Yazyki russkoj kultury, 1999. 776 s.
8. Vilyuman V.G. Semanticheskiye i funktsionalnyye svyazi slov i ikh sinonimiya v sovremennom anglijskom yazyke [Semantic and functional connections of words and their synonyms in modern English]. L., 1971.
9. Wittgenstein L. Logiko-filosofskij traktat [Logical and philosophical treatise]. М., 1958. 133 s.
10. Gak V.G. Leksicheskoye znachenije slova [The lexical meaning of the word]. М., 1990. *Lingvisticheskiy entsyklopedicheskiy slovar*. М., 1990.
11. Gursky S.O. Dva typu protystavlen u semasiologii [Two types of opposition in semasiology]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1969. Issue 18. S. 3–13.
12. Gursky S.O. Deyaki problem semantychnoi kombinatoryky [Actual problems of semant combinatorics]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1979. Issue 53.

13. Gursky S.O. Znachennya i smysl slova [Significance and meaning of the word]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1974. Issue 34. S. 3–18.
14. Gursky S.O. Znachennya ta vzhyvannya prykmetnykiv v anglijskij movi [Significance and usage of prepositions in English]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1965. Issue 2.
15. Gursky S.O. Nejturalizatsiya opozitsij v semasiologii [Neutralization of the oppositions in the semasiology]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1981. Issue 63. S. 5–56.
16. Gursky S.O. Znachennya slova i termin [Meaning of the word and the term]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1971. Issue 26. S. 28.
17. Dudok R.I. Problema znachennya ta smyslu termina v humanitarnykh naukakh [The problem of term and sense meaning in the Humanities]. Lviv, 2009. 358 s.
18. Zvegintsev V.A. Smysl i znachenije [Sense and significance]. Theoretical and experimental studies in the field of structural and applied linguistics. *Teoreticheskiye i eksperimentalnyye issledovaniya v oblasti strukturnoi i prikladnoi lingvistiky*. M., 1973.
19. Zvegintsev V.A. Semasiologiya [Semasiology]. M., 1957. 336 s.
20. Kubryakova E.S. Semantika proizvodnogo slova [The semantics of a derivative word]. *Aspekty semanticheskikh issledovanij*. M., 1980. S. 96.
21. Kurilovich E.R. Zametki o znachenii slova [Notes on the meaning of the word]. *Voprosy yazykoznanija*. 1955. No. 25.
22. Lyons J. Lingvisticheskaya semantika [Linguistic semantics]. M., 2000.
23. Lakoff D. O porozhdayushchey semantike [On generative semantics]. *Novoye v zarubezhnoi lingvistike*. Vol. 10. M., 1981.
24. Levitsky V.V. Semasiologiya [Semasiology]. Vinnitsya, 2006. 512 s.
25. Mednikova E.M. Znachenije slova i metody yego opisaniya [The meaning of the word and methods for its description]. M., 1974. 201 s.
26. Nikitin M.V. Leksicheskoye znachenije v slove i slovosochetanii [The lexical meaning in the word and phrase]. Vladimir, 1974.
27. Oguy O.D. Semantychnyi rozvytok nimetskoho prykmetnyka «kuhn» [The semantic development of the German adjective «kuhn»]. *Inozemna filologiya*. Lviv, 1989. Issue 94. S. 87–94.
28. Plotnikov B.A. Osnovy semasiologii [Fundamentals of Semasiology]. Minsk, 1986. 340 s.
29. Russell B. Vvedeniye k logiko-filosofskomu traktatu L.Vitgenshteyna [Introduction to the logical and philosophical treatise of L. Wittgenstein]. M., 1958.
30. Slyusareva N.A. Smysl kak ekstralingvisticheskoye yzvleniye [Sense as an extralinguistic phenomenon]. 1963. S. 185.
31. Snitko O.S. Vnutrishnya forma movnoi odynytsi ta ii zmist [The internal form of a language unit and its inner essence]. *Movoznavstvo*. No. 5. 1991. S. 8–16.
32. Solntsev V.M. Yazyk kak sistemno-strukturnoye obrazovaniye [Language as a systematic-and-structural formation]. M., 1977. 341 s.
33. Sternin I.A. Znachenije i aktualnyi smysl slova [The meaning and actual meaning of the word]. *Semanticheskije kategorii sopostavitelnogo izucheniya russkogo yazyka*. Voronezh, 1981.
34. Suleimenova E.D. Ponyatiye i smysl v sovremennoi lingvistike [Notion and meaning in modern linguistics]. Alma-Ata, 1989.
35. Trubetskoy N.S. Osnovy fonologii [The basics of phonology]. M., 1960. 372 s.
36. Ulman S. Semanticheskije universalii [Semantic universals]. *Novoye v lingvistike*. Vol. 5. M., 1970.
37. Baldinger D. Semantics theory: towards a modern semantics. Oxford, 1980.
38. Breal M. Essai de Scemantique. Paris, 1987.
39. Darmesteter A. La vie des mots etudiee dans leurs significations. Paris, 1899.
40. Darmsteter Arsene. The life of Words as symbols of Ideals. London, 1886.
41. Frege G. Uber Sinn und Bedeutung. *Zeitschrift fur Philosophie Kritik* – B., 1891.
42. Verlag Enzyklopadie. 162 s.
43. Hjelmslev L. Prologomena to a theory of Language. Vol. 19. No 1. Baltimore, 1953. 340 p.
44. Goodenough. Componential analysis and the study of meaning. *Language*. 1956. V. 32, 1.
45. Goursky S. The Idiomatic Heart of the English Language. Lviv, 1975. 179 p.
46. Katz J.J., Fordor J.A. The structure of semantics theory. *Language*. 1963. V. 39. No. 2.
47. Lyons John. Semantics. Vol. 1. Cambridge Univer Press. London.
48. Nida E. Componentiai Analysis of Meaning. The Hauge-Paris, 1975.
49. Ogden C.K., Richards L.E. The Meaning of Meaning. L., 1946.
50. Ullman St. Words and their meanings. Australian National Univer. Camberra. 1974.
51. Weinrich Uriel. On the Semantic Structure of Language. Univer. of Pensylvana Press. 1980. 420 p.
52. Weirzbicka A. Semantic Primitives. Frankfurt. M., 1972.
53. Wittgenstein L. Philosophical Investigations. Oxford, 1953. 220 p.